

JELENA ŠANTIĆ (1944 – 2000)

Jelena Šantić je rođena u Beogradu. Završila je baletsku školu *Lujo Davičo* (1962) i odmah stupila u angažman kao članica Baleta Narodnog pozorišta gde je i završila svoju igračku karijeru. Usavršavala se u Kanu, Monte Karlu, Parizu, Moskvi, Njujorku.

Uloge po kojima ćemo je pamtiti: Žizela i Mirta (*Žizela*), Vila Jorgovana (*Uspavana lepotica*), Ase (*Per Gint*), Đulijeta (*Hofmanove priče*), Odilija i Pas de trois I čin (*Labudovo jezero*), Rada (*Makar Čudra*), Mercedes (*Don Kihot*), Vila proleća (*Pepeljuga*), Vila (*Vesela priča*), Nastasja (*Nastasja Filipovna*), Polovecka devojka (*Polovecke igre*), Solistkinja u baletima (*Simfonija C-dur*, *Silfide*, *U baštama Granade*, *Las passionnes*) i operama (*Prodana nevesta*, *Aida*, *Faust*, *Manon*, *Travijata*).

Njen dar reprodukcovanja igre kao izvrsne igračice i primabalerine, nadopunjuje dar stvaranja igre - koreografisanja. Za koreografiju baleta *Isidora* dobila je nagradu SIZ-a kulture Beograda (1992). Taj dar je nesebično dokazivala i u dramskim predstavama: *Orestija*, *Vojvotkinja od Malfija*, *Baal*, *Dibuk*, *Dumanske tišine*, *Balkanke*, *Mačka na usijanom limenom krovu*, *Ekstaza smrti*, *Iz života kišnih glista*, *Izbiračica*...

Manje je poznat njen koreografski doprinos u nekoliko filmova: *Već viđeno*, *Tito i ja*..

Organizatorica je i/ili učesnica više domaćih i inostranih skupova, simpozijuma, konferencija. Ono što je pokazuje kao prepoznatljivu intelektualku jesu njeni tekstovi o igri i baletu, a najočiglednije tu njenu sposobnost predstavlja monografija Dušan Trninić (1997).

Kao kritičarka, istoričarka baletske umetnosti i pozorišta, saradivala je sa Srpskom muzičkom scenom SANU, sa različitim pozorišnim časopisima u zemlji i svetu: *Teatron*, *La nouvelle Dance*, *Orchestra*, a povremeno se javljala i u dnevnim novinama: *Politika*, *Danas*, *Vreme*, *Naša Borba*.

Članica je međunarodnog udruženja CID/UNESCO, Dance History Scholars, ELIA.

Pored igre i baleta u prvoj polovini svog životnog veka, u drugoj se predala humanitarnom i mirovnjačkom radu sa izbeglicama, ljudima kojima je potrebna pomoć. Za svoj mirovnjački rad dobila je uglednu nagradu Pax Christie International (1996).

Jelena je imala, vidimo, mnogo života, dva su koja je u nama čine večnom: život za igru i balet i život za prava ljudi svih na svetu da slobodno igraju u miru.

Igra na kocku bio je njen život: posvećen do kraja ljudima i drugima. A kocka je do sada uvek pretezala na stranu ljudi - spasavala ih je od zime, bede, gladi i samoće. Tako je gubeći svoj život stalno bivala pobednica za naš. U poslednjoj bici dala nam se zauvek tako da nam ostavlja ime odlazeći u istoriju, u istoriju o pokretu i igri, i u istoriju o jugoslovenskom i svetskom pokretu za prava svih ljudi: dece, izbeglica, bolesnih, nepravедno progranih ili raseljenih.

Kao izvrsna umetnica, Jelena je znala da pravila igre za ljudska prava jesu ista ona koja važe za igru slobodnog tela i duha. Njena predstava *Isidora*, posvećena velikoj umetnici za slobodu igre - Isidori Dankan -odnela je pozorišnu nagradu pre više godina: Isidora Dankan se svim svojim životom borila da dokaže kako je sloboda tela u isto vreme i sloboda duha i da je to pravi put ka sreći sveta. Jelena je Isidorin credo uzela za svoj - za život u slobodi i za slobodu. Tako je njena prvobitna borba za slobodu igre u pozorištu, nešto kasnije, prerasla u slobodu da se svi na svetu igraju u životu koji može biti pozorište. Da igra, sa pravilima i slobodna, spontana bez ikakvih normi, postane geslo svih političkih igara tako *da ljudi budu u prvom planu*.

Njena započeta igra sa nedaćama života prelazi sada nama u nasleđe. Ostajemo s njom od ovog prvog dana proleća u martu, ove prelomne 2000. u novi milenijum – u ovo prekretničko vreme koje je za nas označila Jelena: do sad, a od sada, verujemo, za nas počinje proleće, proleće života novog.

(Radio 021, 20. mart 2000)